

Enkele notities nav de inleiding door

MAARTEN MEESTER over NIEUWE SPIRITUALITEIT

tijdens de ledenvergadering van Gaandeweg op woensdag 23 april 2010

Vooraf:

Uit de presentatie, zoals die in de uitnodiging voor deze ledenvergadering werd gegeven:

Een van zijn recente boeken is "Nieuwe Spiritualiteit" in de serie [Jonge denkers over grote religies](#)

*"Aan 'alternatieve' zingeving is in deze tijd van ontkerkelijking geen gebrek. Boeken als *The Secret* en *Een cursus in wonderen* gaan als warme broodjes over de toonbank. Hele volksstammen laten zich inspireren door spirituele leraren als Eckhart Tolle en Thich Nhat Hanh. En de intellectuele zoekers naar zingeving kunnen terecht bij de levenskunst.*

In dit boek gaat Maarten Meester op zoek naar gemeenschappelijke denkbeelden achter deze spirituele stromingen. Ook voert hij gesprekken met mensen die zich thuis voelen bij een van deze stromingen." [<http://gebroedersmeester.fludo.nl>]

=====

Maarten begint met een onderscheid te maken tussen *orthodoxie* en *orthopraxis*. Terwijl men vroeger meer van orthodoxie naar orthopraxis redeneerde, is het nu voor veel mensen andersom: *als het werkt ('orthopraxis') dan is het goed ('orthodoxie')*.

Dit brengt met zich mee dat er ook een enorme diversiteit op de markt van de spiritualiteit bestaat - ook al omdat het begrip spiritualiteit bijna eindeloos opgerekt kan worden.

Wat bij dit alles opvalt is het *gevoel van vrijheid* dat mensen ervaren. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat 'religie', 'godsdienst' voor velen (nog steeds) verbonden is met begrippen als 'moeten', 'dwang', 'zonde', 'straf', 'schuld', 'onvrijheid' en dergelijke. Terecht of niet terecht.

Religie wordt gezien als iets dat *top-down* is, terwijl de nieuwe spiritualiteit wordt beleefd als *bottom-up*. Religie is 'overgeleverd' door anderen, terwijl 'nieuwe spiritualiteit' uit onszelf voortkomt, democratisch is, gelijkheid tussen mensen benadrukt, en zo meer.

In de nieuwe spiritualiteit ontbreekt een expliciet *transcendent object* - in tegenstelling tot de bekende godsdiensten, waar het transcendente object zelfs centraal is.

De mens is gericht op zichzelf, horizontaal, niet naar 'boven' kijkend, wel wellicht 'in de diepte' (van zichzelf) kijkend.

Men heeft ook het gevoel bevrijd te zijn van de beperkingen van de wereld, van de

omgeving. Er worden allerlei technieken ontwikkeld om je van dat gevoel van beperktheid te bevrijden. Of, om het heel 'diep' te formuleren: men leert overal de hele wereld in te zien (alles hangt met alles samen, we zijn diep verbonden met alles). Dit heeft een verandering van je bewustzijn tot gevolg. Dit veranderde bewustzijn brengt voor velen een gevoel van bevrijding met zich mee.

Maarten Meester stelt nu twee kritische vragen, die zijn verdere betoog structuur zullen geven:

1. Biedt nieuwe spiritualiteit echt vrijheid ?
2. Moeten we blij zijn met (de) nieuwe spiritualiteit ?

ECHTE VRIJHEID ?

Maarten refereert eerst aan Michel Foucauld die in zijn boek over de sexuele revolutie betoogt dat er geen *wezenlijke* bevrijding plaats gehad heeft bij die revolutie.

Maar hoe zit dat bij de nieuwe spiritualiteit?

Ook daar is z.i. slechts sprake van een beperkte vrijheid.

Hij verduidelijkt dat vanuit *zes perspectieven*:

1. Praktische perspectief

Hoe *solo-religieus* kun je zijn ?

Voorbeelden van een begrafenis in een Joodse, een Christelijke en een New Age context. Er blijven veel gemeenschappelijke/overeenkomstige elementen. Het 'eigene' is bij al die overeenkomsten eigenlijk maar heel beperkt. Van grote vrijheid (in vormgeving, wijze van handelen, etc.) is nauwelijks sprake.

2. Filosofisch perspectief

Je kunt eigenlijk geen *eigen religieuze taal* ontwikkelen.

Een taal ontstaat pas door ze te spreken. En daar, in het spreken (en handelen) is er maar weinig creatieve ruimte, blijkt in de praktijk.

3. Historisch perspectief

Nieuwe spiritualiteit heeft onmiskenbaar een historische achtergrond. Ze komt niet uit de lucht vallen (ook al lijkt dat soms wel zo).

De bronnen van betekenisgeving zijn, naar de indruk van velen, veranderd: ze liggen meer in de mensen zelf.

Maar eigenlijk komt het accent op de persoon uit het Christendom voort.

Augustinus, in de vierde eeuw, vroeg zich al af "Wie ben IK?"

En het vierde Lateraans Concilie (Rome, 1215) stelde de jaarlijkse biecht en communie verplicht in het licht van de persoonlijke houding en verantwoordelijkheid van het individu ten opzichte van God.

4. Sociologisch perspectief

In feite is er een verschuiving van (de verafschuwde) *Fremdzwang* naar de (niet steeds opgemerkte) *Selfzwang*. We zijn in de praktijk enorm afhankelijk van en bepaald door veel zaken in ons en om ons heen en ook vanuit de historie.

5. Rhetorisch perspectief

Veel taal van nieuwe spiritualiteit is *overredend*, is in feite meer *manipulerend* dan men vaak wil toegeven. Vaak laat de taal niet echt ruimte voor ieders eigenheid.

6. Holistisch perspectief

Men benadrukt (in belangrijke stromingen van de nieuwe spiritualiteit) de verbondenheid met heel de wereld en de verantwoordelijkheid die we daarvoor dragen.

Samenvattend:

- men ervaart in ieder geval een bevrijding van de kerk, met haar regels, wetten, dwang, schuldgevoel, enz.
- men ervaart ook een andere vrijheid ten opzichte van 'de wereld'. Men staat er anders tegenover (meer positief ?)

Toch is de vrijheid die de nieuwe spiritualiteit biedt zeker niet volledig.

De vraag is overigens: wat verstaan we onder vrijheid ?

Onder 'volledige vrijheid' zou men kunnen verstaan dat je helemaal je eigen oorzaak bent, dat je zonder enige belemmering kunt handelen. Maar deze 'totale vrijheid' is een illusie.

Maar is de mens dan - door al zijn conditioneringen - volledig *onvrij* ?

Dat ook weer niet.

Maarten Meester maakt, uitgaande van het gebruik van *macht*, een onderscheid tussen a) overheersing en b) machtsverhoudingen.

Bij deze laatste vorm is sprake van een machts-spel, een zeker evenwicht, waarin meerdere partijen een eigen, zij het beperkte, ruimte van vrijheid hebben.

Het is, in dit licht, maar goed dat b.v. de sexuele revolutie geen totale vrijheid heeft opgeleverd. Zo'n vrijheid zou een destructie van het menselijk samenleven hebben betekend. Zo geldt dat ook op andere gebieden.

Ook *religieuze machts-spelen* kunnen hun eigen (grote) waarden hebben.

WINST ?

Moeten we blij zijn met (de verworvenheden van) de nieuwe spiritualiteit ?

In ieder geval, meent Maarten, zijn er enkele concrete vormen van grotere vrijheid:

- er is in nieuwe spiritualiteit geen of nauwelijks onderscheid tussen de *genders*
- er is meer behoefte aan en ruimte voor *metaphysische tolerantie* (iedereen mag zijn eigen opvattingen hebben)
- er is meer aandacht voor de waarde en betekenis van de natuur in vele opzichten (b.v. ook geneesmiddelen, genees-methodes. luisteren naar je lichaam, etc.)
- verbondenheid: de mens maakt deel uit van het grotere geheel. De mens is wat minder uniek, staat meer in de lijn van de evolutie van het leven als zodanig.

- meer vrij van technologische overheersing. Meer cyclisch dan lineair denkend. (Maarten gebruikt hier de woorden *mythisch* tegenover *magisch* - waar later een discussie over plaatsheeft)
- men is meer vrij van politiek of gelooft niet meer zo in politiek (men gelooft niet zo in grote stukturen, in macht van de weinigen ...)
- men is meer vrij van de druk van commercie ... (alhoewel ...)
- men is meer vrij van de 'wereld'. Dit is eigenlijk merkwaardig, want men heeft weinig of niets met het '*hiernamaals*' en gelooft vooral in het '*hiernumaals*'.

=====

Tot zover een (persoonlijke, subjectieve) samenvatting van wat ik heb begrepen en genoteerd tijdens Maarten's verhaal.

DISCUSSIE (enkele punten)

- Er werd benadrukt dat het veel meer gaat om *beeldvorming* dan om de werkelijkheid. - Dat mag zo zijn, maar het *beeld* is voor heel veel mensen (in onze beeld-cultuur) bepalend!

Is dit ook niet een uitnodiging, zelfs uitdaging, aan b.v. de kerken, om meer aan hun 'beeld' te doen ?

- Het lijkt er op of mensen veel moeilijker dan vroeger (langdurige) bindingen aangaan. Anderzijds worden er steeds weer nieuwe en anderssoortige *netwerken* ontwikkeld (bij voorbeeld groepen mensen met gelijke interesses, belangstelling, leeftijd, etc. en recentelijk ook steeds meer elektronisch via internet)

- Als het om spiritualiteit gaat zou er sprake moeten zijn van (innerlijke en ook uiterlijke) *transformatie*. In hoeverre heeft die werkelijk plaats ? (Wie zal dat zeggen?)

Men vindt het jammer, dat er vandaag niet (wat) meer aandacht voor dit aspect is geweest, omdat het voor ons als geestelijk begeleiders toch vooral om die innerlijke groei, die transformatie, gaat.

AFRONDING

In de wandelgangen heb ik gehoord dat men het in ieder geval een 'verhelderend' verhaal vond, dat ook de nodige vragen opriep en uitdagingen inhield.

Openheid voor wat er allemaal in mensen leeft en tegelijkertijd het appèl aan onszelf om ons eigen fundament goed te verzorgen, vanuit het adagium: *religie zonder spiritualiteit wordt fundamentalisme, spiritualiteit zonder religie wordt sentimentaliteit.*

Geheel voor verantwoordelijkheid van Johan Muijtjens, Maastricht, 17 mei 2010.